DAS „PROJEKT EINES STATUTS FÜR OSTGALIZIEN“ AUF DER PARISER FRIEDENSKONFERENZ

Aufsatz, einsprachiges Dokument

Ukrainer im Polen der Zwischenkriegszeit

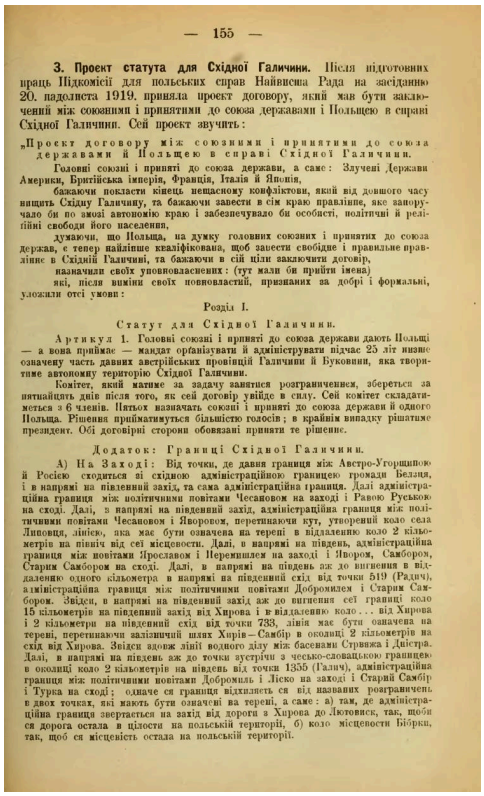

— 155 —

3. Проект статута для Східної Галичини. Після підготовних праць Підкомісії для польських справ Найвисша Рада на засіданню 20. падолиста 1919. приняла проект договору, який мав бути заключений між союзними і принятими до союза державами і Польщею в справі Східної Галичини. Сей проект звучить:

„Проект договору між союзними і принятими до союза державами й Польщею в справі Східної Галичини.

Головні союзні і приняті до союза держави, а саме: Злучені Держави Америки, Британійська імперія, Франція, Італія й Японія,

бажаючи покласти кінець нещасному конфліктови, який від довшого часу нищить Східну Галичину, та бажаючи завести в сім краю правлінне, яке запорукувало би по змозі автономію краю і забезпечувало би особисті, політичні й релігійні свободи його населення,

думаючи, що Польща, на думку головних союзних і принятих до союза держав, є тепер найлїпше кваліфікована, щоб завести свобідне і правильне правлінне в Східній Галичині, та бажаючи в сій цїли заключити договір,

назначили своїх уповновласнених: (тут мали би прийти імена)

які, після вимінн своїх повновластей, признаних за добрі і формальні, уложили отсі умови:

Розділ I.

Статут для Східної Галичини.

Артикул 1. Головні союзні і приняті до союза держави дають Польщі — а вона приймає — мандат організувати й адмініструвати підчас 25 літ низше означену часть давних австрійських провінцій Галичини й Буковини, яка творитиме автономну територію Східної Галичини.

Комітет, який матиме за задачу заняттися розграниченєм, збереться за пятнайцять днїв після того, як сей договір увійде в силу. Сей комітет складатиметься з 6 членів. Пятьох назначать союзні і приняті до союза держави й одного Польща. Рішення приймthemуться більшістю голосів; в крайнім випадку рішатиме президент. Обі договірні сторони обовязані принята те рішенне.

Додаток: Границі Східної Галичини.

А) На Заході: Від точки, де давня границя між Австро-Угорщиною й Росією сходиться зі східною адміністраційною границею громади Белзця, і в напрямі на південний захід, та сама адміністраційна границя. Далі адміністраційна границя між політичними повітами Чесановом на заході і Равою Руською на сході. Далі, з напрямі на південний захід, адміністраційна границя між політичними повітами Чесановом і Яворовом, перетинаючи кут, утворений колю села Липовця, лінією, яка має бути означена на терені в відаленню коло 2 кільометрів на північ від сеї місцевости. Далі, в напрямі на південь, адміністраційна границя між повітами Ярославом і Перемишлем на заході і Яворов, Самбором, Старим Самбором на сході. Далі, в напрямі на південь аж до вигнення в відаленню одного кільометра в напрямі на південний схід від точки 519 (Радич), адміністраційна границя між політичними повітами Добромилем і Старим Самбором. Звідси, в напрямі на південний захід аж до вигнення сеї границі коло 15 кільометрів на південний захід від Хирова і в відаленню коло... від Хирова і 2 кільометри на південний схід від точки 733, лінія має бути означена на терені, перетинаючи залізничий шлях Хирів—Самбір в околиці 2 кільометрів на схід від Хирова. Звідси вдовж лінії водного ділу між басенами Стрвяжа і Дністра. Далі, в напрямі на південь аж до точки зустрічи з чесько-словацькою границею в околиці коло 2 кільометрів на південь від точки 1355 (Галич), адміністраційна границя між політичними повітами Добромиль і Лісько на заході і Старий Самбір і Турка на сході; означе ся границя відхилість ся від названих розграничень в двох точках, які мають бути означені на терені, а саме: а) там, де адміністраційна границя звертається на захід від дороги з Хирова до Любовиск, так, щоби ся дорога остала в цїлости на польській території, б) коло місцевости Бібрки, так, щоб ся місцевість остала на польській території.

Bildnachweis: Erste Seite des Artikels „Projekt eines Statuts für Ostgalizien“. Mychajlo Lozyns'kyj / Wikisource, CC0 1.0

Download des Digitalisats

Zur englischen Sprachfassung: https://www.copernico.eu/en/link/68ad94fd33ffa0.63397310

Metadaten

Haupttitel	Проєкт статута для Східної Галичини
Autor:in	Lozyns′kyj, Mychajlo Mychajlovyč
Datierung	1922
Sprachen	Ukrainisch
Quelle	Lozyns′kyj, Mychajlo Mychajlovyč: Проєкт статута для Східної Галичини [Projekt eines Statuts für Ostgalizien]. In: Halyčyna v rr. 1918-1920. S. 155-158, 160-167.
Quellentyp	Aufsatz
Link	Zur Quelle auf Wikisource
Rechteinformation (historische Quelle)	Public Domain Mark 1.0

Übersetzer:in	Martin Rohde
Rechteinformation (Übersetzung)	CC BY-NC-SA 4.0
Rechteinformation (Kommentar)	CC0 1.0

Mychajlo Lozyns'kyj gibt das auf der Pariser Friedenskonferenz vorgelegte Statut sowie die polnische und ukrainische Reaktion darauf wieder.

Transkription (Ukrainisch)

Проєкт статута для Східної Галичини

Після підготовних праць Підкомісії для польських справ Найвисша Рада на засіданню 20. падолиста 1919. приняла проєкт договору, який мав бути заключений між союзними і принятими до союза державами і Польщею в справі Східної Галичини. Сей проєкт звучить:

„Проєкт договору між союзними і принятими до союза державами й Польщею в справі Східної Галичини.

Головні союзні і приняті до союза держави, а саме: Злучені Держави Америки, Британська імперія, Франція, Італія й Японія, бажаючи покласти кінець нещасному конфліктови, який від довшого часу нищить Східну Галичину, та бажаючи завести в сім краю правліннє, яке запоручало би по змозі автономію краю і забезпечувало би особисті, політичні й реліґійні свободи його населення, думаючи, що Польща, на думку головних союзних і принятих до союза держав, є тепер найліпше кваліфікована, щоб завести свобідне і правильне правліннє в Східній Галичині, та бажаючи в сій ціли заключити договір, назначили своїх уповновласнених: (тут мали би прийти імена) які, після виміни своїх повновластий, признаних за добрі і формальні, уложили отсі умови:

Розділ I.

Статут для Східної Галичини.

Артикул 1. Головні союзні і приняті до союза держави дають Польщі — а вона приймає — мандат орґанізувати й адмініструвати підчас 25 літ низше означену часть давних австрійських провінцій Галичини й Буковини, яка творитиме автономну територію Східної Галичини.

Комітет, який матиме за задачу занятися розграниченнєм, збереться за пятнайцять днів після того, як сей договір увійде в силу. Сей комітет складатиметься з 6 членів. Пятьох назначать союзні і приняті до союза держави й одного Польща. Рішення прийматимуться більшістю голосів; в крайнім випадку рішатиме президент. Обі договірні сторони обовязані приняти те рішеннє.

[...]

Артикул 2. Польща обовязується виконувати мандат під контролею Союза Націй і на умовах, означених в сім договорі.

Рада Союза Націй матиме після 25 літ право задержати, зревідувати або змінити статут означений в сім договорі.

[...]

Артикул 5. Всі свободи приватного й публичного характера, всі політичні права і права застережені для меншостий, забезпечені в Польщі польськими законами, будуть забезпечені в Східній Галичині. Зокрема буде запоручена як найповніша реліґійна свобода. Греко-католицький обряд користуватиметься тими самими правами що римо-католицький.

Артикул 6. Польща обовязується, що закони, примінювані в Східній Галичині про свободу зборів, товариств, слова і преси числитимуться з особливим правліннєм території і забезпечуватимуть населенню як найширші свободи, згідні з удержаннєм порядку і зі збереженнєм постанов сього договору.

Артикул 7. Польська й українська (ruthène) мова будуть признані в рівній мірі урядовими мовами в Галичині і матимуть ті самі права. Не пересуджуючи ґарантій, забезпечених меншостям артикулом 8-им, кожда громада чи муніципальність матиме право рішати, чи в публичних заведеннях початкової шкоди мають учити польської чи української мови, чи обох.

[...]

При призначуванню публичних фондів для трьох ступнів школи буде переведений справедливий поділ між школи з польською викладовою мовою і школи з українською викладовою мовою.

Артикул 8. Постанови договору заключеного 28. червня 1919. між Високими Договірними Сторонами примінюються в Східній Галичині і будуть інтерпретовані таким способом: 1. обовязки, які сей договір накладає на Польщу, будуть обовязувати також власти Східної Галичини, в міру їх компетенції; 2. запоруки, які проголошує сей договір у користь етнічних меншостий проти польської більшости, обовязують також у випадку, коли більшість є українська.

Артикул 9. Не буде вільно переводити в Східній Галичині ніякої систематичної кольонізації кольоністами спровадженими з по-за границь краю.

Розділ II.

Сойм Східної Галичини.

Артикул 10. В Східній Галичині буде сойм, який буде зложений з одної палати, вибраної загальним тайним голосуваннєм в пропорціональною репрезентацією. Право голосування будуть мати без ріжниці оба поли.

[...]

Артикул 12. Сойм Східної Галичини буде видавати закони в отсих справах:

1. Виконуваннє публичного культу.
2. Публична освіта.
3. Публична опіка.
4. Публична гіґієна.
5. Шляхи регіональні, комунальні і віцинальні, разом з залізничими шляхами, які мають місцевий інтерес.
6. Всі заохоти до хліборобства, торговлі і промислу, разом з зарядженнями для улекшення кредиту, закупна і продажі, для розвитку уживання нових технічних засобів, для підпирання винаходів і дослідів.
7. Примінюваннє загальних законів про уживаннє вод на ірриґацію або для добуття моторової сили.
8. Примінюваннє загальних законів про орґанізацію й адміністрацію громад, міст і повітів. >>9. Податки на власний рахунок Східної Галичини.
9. Земельні питання.
10. Всі инші справи, що-до яких Сойм Польщі признає йому компетенцію.

Артикул 13. Кождий закон ухвалений Соймом, президент Сойму передасть ґубернаторови, який силою своєї власної власти може в одномісячнім реченци від передачі наложити на нього ‚veto‘. Се право ‚veto‘ погасне, коли в реченци одного року після його виконання Сойм на ново ухвалить той сам закон більшістью двох третин.

При законах про публичну науку в середніх і висших школах ‚veto‘ ґубернатора буде абсолютне.

[...]

Розділ III.

Представництво Східної Галичини в Соймі Польщі і в польськім правительстві.

Артикул 16. Виборці Східної Галичини братимуть участь у виборах до Сойму Польщі. Для сього польські закони про вибори до сього Сойму роз тягатимуться на Східну Галичину з тим застереженнєм, що на сій території має бути задержане пропорціональне представництво.

Посли, вибрані в Східній Галичині, не будуть брати участи в Соймі Польщі в нарадах над законодатними справами того рода, в яких має компетенцію Сойм Східної Галичини.

Постанови сього артикулу зможуть бути піддані ревізії на основі спільної згоди польського правительства і міністерства Східної Галичини.

[...]

Артикул 18. До Ради Міністрів Польщі належатиме один міністер без портфелю, назначений шефом польської держави з-поміж мешканців Східної ГаГаличини, і він буде представляти сей край.
В кождім польськім міністерстві будуть зорґанізовані окремі бюра для справ Східної Галичини з компетенцією займатися сими справами.
До польської Ради Міністрів буде приділений високий український (ruthène) урядовець, щоби служити їй радою в справах, які відносяться спеціяльно до Українців (les Ruthènes) і до греко-католицького обряду.

[...].“

Як уже було зазначено, Найвища Рада не подала навіть сього проєкту до відомости Делєґації Західно-Української Народньої Республики. Ся делєґація запротестувала проти нього тільки на основі часописних відомостий.

Приступаючи до оцінки проєкту статута для Східної Галичини, треба перше всего установити становище, з якого має виходити ся оцінка.

Зі становища незалежности Східної Галичини як Західно-Української Народньої Реєпублики і її з'єднання з Великою Україною проєкт статута — незалежно від його вмісту — треба осудити як насильство над волею українського народу й відкинути, не входячи в оцінку окремих постанов.
Тому оцінка проєкту статута мусить виходити зі становища, з якого виходила Найвисша Рада при укладанню статута. А саме виходила вона з свого рішення з 25. червня 1919., в якім обіцяла Східній Галичині на переходовий час „автономію території“ і „політичні, особисті й реліґійні свободи мешканців“ при Польщі, а опісля „виконаннє права самовизначення“.

Погляньмо, як Найвисша Рада додержала своєї обітниці.

Пічнемо з означення території Східної Галичини. Означуючи границю Східної Галичини від Польщі, Найвисша Рада не держалася етноґрафічного принціпу, тільки якихсь близше невідомих мотивів вигоди для Польщі.

Українська національна територія тягнеться далеко на захід на лівім березі Сяну. Тимчасом Найвисша Рада повела границю (Східної Галичини від Польщі так, що значна полоса української землі на схід від Сяну, на його правім березі, має належати до польської держави (повіти Чесанів, Ярослав, Перемишль, Ліско). Сю українську землю проєкт статута віддавав раз на все під Польщу, не питаючи волі українського населення.
З рішення Найвисшої Ради з 25. червня 1919. можна було вносити, що Східна Галичина тільки на якийсь короткий переходовий час одержить автономію при Польщі, після чого матиме змогу виконати право самовизначення.

Тимчасом проєкт статута віддавав Східну Галичину під управу Польщі аж на 25 літ, а при тім відбирав їй право самовизначення. Після 25-літньої польської управи на основі мандату Найвисшої Ради під контролею Союза Націй не населеннє Східної Галичани мало би рішати про дальшу долю краю, тільки Рада Союза Націй мала би право „задержати, зревідувати або змінити статут“. Коли ж взяти на увагу, що годі передвидіти, що станеться за чверть століття, то проєкт статута для Східної Галичини віддавав властиво сей край Польщі.

І так територію Східної Галичини проєкт статута обкраював, право самовизначення їй видбирав. Погляньмо, яку давав він їй автономію.

Законодатну власть в автономній Східній Галичині проєкт статута ділив між автономічний галицький сойм і державний польський сойм.

Галицький сойм мав бути однопалатний, вибраний „загальним тайним головуваннєм з пропорціональною репрезентацією“. По-за тим польські виборчі закони мали б примінюватися також при виборах до галицького сойму.
Сі неясні постанови про основи виборчого права до галицького сойму треба вважати дуже небезпечними. Автори проєкту розуміли під „suffrage universel“ безперечно загальне, рівне і безпосередне виборче право. Та через те, що рівність і безпосередність виборчого права не зазначені в проєкті „expressis verbis“, польське правительство могло би ухилятися від обовязку завести не тільки загальне, але також рівне і безпосередне виборче право. Сього треба боятися особливо тоді, коли б реакція в Польщі знесла рівність і безпосередність виборчого права до польського сойму. Тоді польське правительство могло би покликатися на те, що при виборах до галицького сойму мають примінюватися польські виборчі закони.

Функціонуваннє галицького сойму мало би бути залежне від ґубернатора, який скликає

сойм, відкладає його наради, замикає сесію і має право сойм розвязати, Сі постанови суперечать сучасним поняттям про потребу унезалежнення законодатної власти від виконуючої. В галицьких відносинах дали би вони польському правительству змогу насильства над галицьким соймом.

Компетенцію галицького сойму означував артикул 12-ий. Вистане переглянути тих 11 точок сього артикулу, щоб переконатися, що вона дуже незначна. Тільки точки: 1) виконуваннє публичного культу, 2) публична освіта і 10) земельні справи — мають справді державне значіннє. Все инше, се справи, які належать звичайно до низших самоуправних установ. Важна ще точка 9) побір податків на властний рахунок Східної Галичини, та вона при автономії є конечна, отже самозрозуміла.

Одначе те, що артикул 12-ий давав в висше наведених справах державного значіння, відбирав артикул 13-ий, який містить постанови про „veto“ ґубернатора Східної Галичини проти законів ухвалених галицьким соймом. В справах публичної освіти „veto“ ґубернатора є абсолютне, значить, воно уневажнює закон, ухвалений соймом. А в земельних справа „veto“ ґубернатора має той наслідок, що хоч сойм ухвалив би вдруге той сам закон приписаною більшістю двох третин, то ся ухвала не стає законом, тільки справа йде на розгляд Ради Союза Націй, яка має повну свободу рухів, отже не тільки може ухвалений закон затвердити або відкинути, але взагалі видати всякі зарядження в сій справі.

Таким чином в двох справах, шкільній і земельній, які мають державне значіннє і при тім особливо важні для збереження і скріплення українського характеру краю проти польонізаційних змагань польської держави, галицький сойм у своїй законодатній діяльности був би спараліжований.

За виїмком справ, вичислених в артикулі 12-тім, всі инші справи на території Східної Галичини належали б до компетенції польського сойму.

Участь Східної Галичини в полагоджуванню сих справ проявлялася б тим способом, що населеннє Східної Галичини брало б участь в загальнодержавних виборах до польського сойму. Так вибрані східно-галицькі посли не брали б участи в нарадах і ухвалах польського сойму в справах, які для Східної Галичини полагоджував би галицький сойм. Значить, Східна Галичина брала б участь в польськім соймі не як окрема автономічна територія (прим. через делєґацію галицького сойму), тільки як часть польської держави.

Таким чином всі справи справді державного значіння, як законодавство про права і обовязки громадян, законодавство цивільне і карне, комунікація, промисл, торговля, фінанси, орґанізація держави, закордонна політика і т. д. — мав би полагоджувати для Східної Галичини польський сойм. В тих усіх справах Східна Галичина не мала би автономії, тільки являлася би частю польської держави.

[…]

Коли законодатну власть в Східній Галичині все таки поділено між автономічний галицький сойм і державний польський сойм, то виконуюча власть в Східній Галичині належала би в цілости до польської держави, яка виконувала би її через ґубернатора, якого призначує начальник польської держави. Як урядовець польської держави ґубернатор Східної Галичини був би відповідальний на основі польської конституції. Супроти конституції Східної Галичини він являвся би абсолютним, невідповідальним виконавцем волі польської держави.

[…]

Крім ґубернатора ще два особливі урядовці польської держави оставалися би в звязку з виконуючою властю в Східній Галичині: 1) В Раді міністрів польської держави мав представляти Східну Галичину міністр без портфелю, призначений начальником польської держави з-поміж мешканців Східної Галичини. 2) Крім того до ради міністрів польської держави мав бути приділений „високий український урядовець“ як дорадник в справах, що відносяться до української народности і гр.-кат. обряду.

На призначеннє ґубернатора Східної Галичини, міністра для Східної Галичини в польській Раді міністрів і „високого українського урядовця“ при польській Ралі міністрів Східна Галичина як автономічна територія не мала би ніякого правного впливу. Отже два перші були би по правилу Поляки, а третій — такий Українець, який припав би до вподоби польському правительству.

[…]

Йдучи за рішеннєм Найвисшої Ради з 25. червня 1919., треба окремо згадати про політичні, реліґійні й особисті свободи, які повинен би запоручити населенню Східної Галичини проєкт статута. Найліпшою запорукою тих свобід було би, коли б край мав таку повну автономію, що міг би сам про них рішати. Одначе так не є. Про сі свободи говорив проєкт статута передовсім в артикулах 5–9, далі в артикулах 10-ім (виборче право до галицького сойму), 16-ім (виборче право до польського сойму) і 26-ім (здібність до публичних урядів). Всі сі артикули мали переважно характер рам, які мали виповнити польське законодавство і адміністрацію. Стилізовані Стилізовані вони так, що на їх основі польська держава могла окружати особливою опікою польську меншість і давити українську більшість.

Артикул 7-ий виразно постановляв в користь польської меншости, що польська мова як урядова є рівнорядна з українською.

Корисним для української більшости був тільки артикул 9-ий, який забороняв

кольонізацію Східної Галичини позакраєвим елементом.

До всіх висше вказаних хиб проєкту статута для Східної Галичини долучається основна хиба недостачі ґарантій перед нарушеннєм автономії краю польським правительством.

Контрагентами договору, яким Польща обовязується управляти Східною Галичиною на основі статута, були з одної сторони союзні і приняті до союза держави, з другої Польща. Орґаном союзних і принятих до союза держав, який мав контролювати, чи Польща зберігає статут, був Союз Націй. Одначе щоби та контроля була дійсна й успішна, треба, щоби Східна Галичина могла сама виступати перед Союзом Націй в обороні своєї автономії. Тому, хоч статут не признавав Східній Галичині в области закордонної політики ніякої автономії і віддавав дипльоматичне і конзулярне заступництво Східної Галичини Польщі, — то все таке повинен би був зробити бодай сей один виїмок і признати Східній Галичині заступництво при Союзі Націй для береження своєї автономії перед нарушеннєм з боку польського правительства.

[...]

Таким чином Найвисша Рада, укладаючи проєкт статута для Східної Галичини, не сповнила зобовязань, які взяла на себе що до Східної Галичини рішеннєм з 25. червня 1919. Віддаючи Східну Галичину аж на чверть століття під управу Польщі при дуже обмеженій і нічим не заґарантованій автономії і складаючи опісля дальшу долю сього краю не в руки населення, тільки в руки Союза націй, Найвисша Рада творила якраз корисні умови для підготовлення і переведення анексії Східної Галичини Польщею.

Протест Польщі і нове рішеннє Найвисшої Ради. Одначе й такий проєкт статута Східної Галичини викликав різкий протест Польщі. Посипалися протестуючі ухвали зборів, товариств, орґанізацій, корпорацій, міських рад і самого польського сойму і — як завершеннє всіх тих протестів — відмова польського правительства підписати договір.

Польща домагалася, щоб Найвисша Рада признала Східну Галичину частю Польщі та щоб автономія Східної Галичини як польської провінції була внутрішньою справою польської держави.

Найвисша Рада, як усе перед тим так і сим разом, не мала рішучости переперти проти Польщі навіть свою власну волю і уступила перед польським протестом. Правда не настільки, щоби сповнити польське домаганнє і прилучити Східну Галичину міжнародно-правним актом до Польщі, — тільки оставила справу договору з Польщею що до Східної Галичини в завішенню.

Про се рішеннє, приняте на засіданню Найвисшої Ради 22. грудня 1919., повідомив президент Найвисшої Ради Клємансо, тодішній французький президент міністрів,

французьку палату послів на засіданню 23. грудня 1919.

[...]

Через те, що проєкт статута для Східної Галичини Найвисша Рада рішила завісити, міжнародньо-правне положеннє Галичини остало надалі таке, як се виходить з рішення Найвисшої Ради з 25. червня 1919.

Übersetzung (Deutsch)

Projekt eines Statuts für Ostgalizien

Nach den vorbereitenden Arbeiten der Unterkommission für polnische Angelegenheiten nimmt der Hohe Rat auf seiner Sitzung am 20. November 1919 den Entwurf des Vertrags an, der zwischen den Alliierten sowie den assoziierten Mächten und Polen über Ostgalizien geschlossen werden soll. Dieses Projekt lautet wie folgt:

„Entwurf eines Vertrages zwischen den Alliierten sowie den Alliierten sowie den assoziierten Mächten und Polen über die Angelegenheit Ostgaliziens.

Die Alliierten und die assoziierten Mächte, nämlich: Die Vereinigten Staaten von Amerika, das Britische Empire, Frankreich, Italien und Japan,

in dem Wunsch, den unglücklichen Konflikt zu beenden, der Ostgalizien seit langer Zeit erschüttert, und in dem Wunsch, in diesem Lande eine Regierung zu errichten, die soweit nur möglich die Autonomie des Gebietes gewährleistet und die persönlichen, politischen und religiösen Freiheiten seiner Bevölkerung sicherstellt,

erwägen, dass Polen nach Ansicht der Alliierten und der assoziierten Mächte jetzt am besten dazu qualifiziert sind, eine freie und gerechte Regierung in Ostgalizien zu errichten, und in dem Wunsch, zu diesem Zweck einen Vertrag zu schließen

haben ihre Bevollmächtigten ernannt: (hier sollten die Namen stehen)

diese, nach der Einsetzung ihrer Vollmachten, die für gut und angemessen erachtet werden, die folgenden Bedingungen vereinbarten:

Abteilung I.

Statut für Ostgalizien.

Artikel 1. Die Alliierten und assoziierten Mächte erteilen Polen - und dieses nimmt es an - das Mandat, den Teil der ehemaligen österreichischen Provinzen Galizien und Bukowina, der das autonome Gebiet Ostgalizien bilden soll, für einen Zeitraum von 25 Jahren zu organisieren und zu verwalten.

Das mit der Grenzziehung beauftragte Komitee tritt fünfzehn Tage nach dem Inkrafttreten des Vertrages zusammen. Dieser Ausschuss wird aus sechs Mitgliedern bestehen. Fünf Mitglieder werden von den Alliierten sowie assoziierten Mächten und eines von Polen ernannt. Die Beschlüsse werden mit Mehrheit gefasst; in extremen Fällen entscheidet der

Präsident. Beide Vertragsparteien sind verpflichtet, diese Entscheidungen anzunehmen.

[…]

Artikel 2. Polen verpflichtet sich, das Mandat unter der Kontrolle des Völkerbundes und zu den in diesem Vertrag festgelegten Konditionen auszuführen.

Der Völkerbundsrat wird nach 25 Jahren das Recht haben, das Statut, das in diesem Vertrag festgelegt wird, beizubehalten, zu revidieren oder zu ändern.

[…]

Artikel 5. Alle Freiheiten privaten und öffentlichen Charakters, alle politischen Rechte sowie die den Minderheiten vorbehaltenen Rechte, die in Polen durch polnische Gesetze gesichert sind, werden auch in Ostgalizien gewährleistet. Insbesondere wird die Religionsfreiheit in möglichst vollständigem Umfang gewährleistet sein. Der griechisch-katholische Ritus wird die gleichen Rechte wie der römisch-katholische Ritus erhalten.

Artikel 6. Polen verpflichtet sich, dass Gesetze, die in Ostgalizien über Versammlungs-, Vereinigungs-, Rede- und Pressefreiheit eingerichtet werden, die Verhältnisse des Verwaltungsgebiets besonders berücksichtigen und wie weitestmöglichen Freiheiten der Bevölkerung garantieren, im Einklang mit Erhalt der [öffentlichen, M.R.] Ordnung und der Wahrung der Bestimmungen dieses Vertrages.

Artikel 7. Die polnische und die ukrainische (ruthène [sic!]) Sprache werden gleichberechtigt als Amtssprachen Galiziens anerkannt und werden dieselben Rechte innehaben.

Ohne die Garantien anzugreifen, die den Minderheiten gemäß des Artikels 8 zugesichert werden, wird jede Gemeinde oder Munizipalität das Recht haben, zu entscheiden, ob in den öffentlich geführten Volksschulen die polnische oder die ukrainische Sprache zu lehren sei, oder beide.

[…]

Bei der Zuteilung öffentlicher Mittel für die drei Schulstufen wird eine gerechte Aufteilung zwischen Schulen mit polnischer Unterrichtssprache und Schulen mit ukrainischer Unterrichtssprache vorgenommen.

Artikel 8. Die Bestimmungen des am 28. Juni 1919 zwischen den Hohen Vertragsparteien geschlossenen Vertrages finden in Ostgalizien Anwendung und werden wie folgt interpretiert: 1. die Verpflichtungen, die dieser Vertrag Polen auferlegt, sind auch für die Behörden Ostgaliziens im Rahmen ihrer Kompetenten verpflichtend; 2. die Sicherheiten, die dieser Vertrag zugunsten der ethnischen Minderheiten gegenüber der polnischen Mehrheit

vorsieht, verpflichten auch in dem Fall, wenn die Mehrheit ukrainisch ist.

Artikel 9. In Ostgalizien darf keine systematische Kolonisation mit Kolonisten außerhalb der Grenzen des Landes durchgeführt werden.

Abschnitt II.

Der Sejm von Ostgalizien.

Artikel 10. In Ostgalizien wird ein Sejm [Landtag, M.R.] gebildet, der aus einer Kammer besteht, die allgemein und geheim gewählt und in proportionaler Repräsentation [d.h. nach Verhältniswahlrecht, M.R.] aufgestellt wird. Dieses Wahlrecht wird es ohne Unterschiede zwischen den beiden Geschlechtern geben.

[...]

Artikel 12. Der Sejm Ostgaliziens wird Gesetze in den folgenden Angelegenheiten erlassen:

1. Öffentliche Religionsausübung.
2. Öffentliche Bildung.
3. Öffentliche Fürsorge.
4. Öffentliche Hygiene.
5. Regionale, kommunale und Nebenstrecken, einschließlich Eisenbahnstrecken von regionaler Bedeutung.
6. Alle Anreize für die Landwirtschaft, den Handel und die Industrie sowie die Gebühren für die Aufnahme von Krediten, für Käufe und Verkäufe, für die Entwicklung der Anwendung neuer technischer Mittel und für die Unterstützung von Erfindungen und Experimenten.
7. Die Anwendung der allgemeinen Gesetze über die Verwendung von Wasser zur Bewässerung oder zur Erzeugung von Motorkraft.
8. Die Anwendung der allgemeinen Gesetze über die Organisation und Verwaltung der Gemeinden, Städte und Landkreise.
9. Eigene Besteuerung Ostgaliziens.
10. Grundbesitzfragen.
11. Alle anderen Angelegenheiten, für die ihm der polnische Sejm die Zuständigkeit zuweist.

Artikel 13. Jedes Gesetz das vom Sejm verabschiedet wird, übergibt der Präsident des Sejm dem Gouverneur, der kraft seiner eigenen Befugnis innerhalb einer Monatsfrist nach der Übergabe kraft seiner eigenen Befugnis ein "Veto" dagegen einlegen kann. Das Gesetz wird dem Gouverneur übermittelt, der innerhalb eines Monats nach der Übermittlung ein Veto einlegen kann. Dieses „Veto“ verfällt jedoch, wenn der Sejm binnen Jahresfrist nach seiner

Erklärung dasselbe Gesetz mit einer Zweidrittelmehrheit verabschiedet.

Bei Gesetzen über die öffentliche Bildung im Mittel- und Hochschulbereich wird das Veto des Gouverneurs absolut sein.

[…]

Kapitel III. Die Vertretung Ostgaliziens im polnischen Sejm und in der polnischen Regierung.

Artikel 16. Die Wähler Ostgaliziens nehmen an den Wahlen zum polnischen Sejm teil. Zu diesem Zweck werden die polnischen Gesetze über die Wahlen zum polnischen Sejm auf Ostgalizien mit der Vorgabe ausgedehnt, dass das Verhältniswahlrecht in diesem Gebiet beibehalten wird.

Die in Ostgalizien gewählten Abgeordneten nehmen im polnischen Sejm nicht an den Beratungen über Gesetzgebungsfragen teil, für die der Sejm Ostgaliziens zuständig ist.

Die Beschlüsse dieses Artikels können basierend auf einer gemeinsamen Vereinbarung zwischen der polnischen Regierung und dem Ministerium für Ostgalizien einer Revision unterzogen werden.

[…]

Artikel 18. Zum polnischen Ministerrat wird ein Minister ohne Portfolio gehören, der vom polnischen Staatsoberhaupt aus den Einwohnern Ostgaliziens ernannt wird, und dieser wird das Land vertreten.

In jedem polnischen Ministerium werden gesonderte Büros für die Angelegenheiten Ostgalizien mit Kompetenzen in diesen Fragen organisiert.

Ein hochrangiger ukrainischer (ruthene [sic]) Beamter wird dem polnischen Ministerrat zugewiesen, um als Berater in Fragen zu dienen, die sich speziell auf die Ukrainer (les Ruthenes [sic]) und den griechisch-katholischen Ritus beziehen.

[…].“

Wie bereits erwähnt, hat der Oberste Rat dieses Projekt der Delegation der Westukrainischen Volksrepublik nicht einmal zur Kenntnis gebracht. Die Delegation protestierte nur basierend auf Zeitungsartikeln gegen ihn.

Zur Bewertung des Statutenprojekts für Ostgalizien beurteilen zu können, muss zunächst der Standpunkt festgelegt werden, von dem aus diese Bewertung vorgenommen werden soll.

Vom Standpunkt der Unabhängigkeit Ostgaliziens als Westukrainische Volksrepublik und seiner Vereinigung mit der Großukraine aus ist der Statutenentwurf - unabhängig von seinem Inhalt - als Gewaltakt gegen die Freiheit des ukrainischen Volkes zu verurteilen. Von der Bewertung separater Bestimmungen ist deshalb abzusehen.

Bei der Beurteilung des Statutenprojekts muss von dem Standpunkt des Obersten Rates bei der Zusammenstellung des Status ausgegangen werden. In seiner Entscheidung vom 25. Juni 1919 versprach er Ostgalizien für eine Übergangszeit die „Autonomie des Territoriums“ und die „politischen, persönlichen und religiösen Freiheiten seiner Einwohner“ unter Polen, anschließend die „Ausübung des Selbstbestimmungsrechts“.

Betrachten wir, wie der Oberste Rat sein Versprechen gehalten hat.

Beginnen wir mit der Definition des ostgalizischen Gebiets. Bei der Ziehung der Grenze Ostgaliziens zu Polen folgte der Oberste Rat nicht dem ethnographischen Prinzip, sondern unbekannten Motiven zugunsten Polens.

Das ukrainische nationale Territorium erstreckt sich weit nach Westen, über das linke Ufer des San. Mittlerweile zog der Oberste Rat die Grenze Ostgaliziens derart weit von Polen weg, so dass ein bedeutender Teil ukrainischen Gebiets östlich des San, an seinem rechten Ufer, zum polnischen Staat gehören sollte […]. Mit dem Statutenprojekt wurde dieses ukrainische Gebiet ein für alle Mal an Polen abgetreten, ohne nach dem Willen der ukrainischen Bevölkerung zu fragen. […]

Die Entscheidung des Obersten Rates vom 25. Juni 1919 sah vor, dass Ostgalizien nur für eine kurze Übergangszeit einen Autonomiestatus unter Polen erhalten sollte, und danach sein Selbstbestimmungsrecht ausüben werde.

Nunmehr unterstellte der Statutenentwurf Ostgalizien für 25 Jahre der polnischen Verwaltung und verweigerte ihm damit das Selbstbestimmungsrecht. Nach 25 Jahren polnischer Verwaltung, basierend auf dem Mandat des Obersten Rates unter der Kontrolle des Völkerbundes, würde aber nicht die Bevölkerung Ostgaliziens über die Schicksal des Landes entscheiden, sondern nur der Völkerbundsrat hätte das Recht, „das Statut beizubehalten, zu revidieren oder zu ändern“.

Da es unmöglich ist, vorauszusehen, was in einem Vierteljahrhundert passieren wird, spricht das Statutenprojekt für Ostgalizien das Land bereitwillig Polen zu.

Das Statutenprojekt begrenzte also das Territorium Ostgaliziens und nahm ihm das Recht zu Selbstbestimmung. Betrachten wir, was für eine Autonomie es ihm gab.

Das Statutenprojekt teilte die legislative Gewalt im autonomen Ostgalizien zwischen dem

autonomen galizischen Sejm und dem polnischen Staatssejm.

Der galizische Sejm sollte aus einer Kammer bestehen und „allgemein und geheim gewählt und in proportionaler Repräsentation [aufgestellt, M.R.]“ werden. Die polnischen Wahlgesetze sollten auch für die Wahlen zum galizischen Sejm gelten.

Diese unklaren Beschlüsse zu den Wahlrechtsgrundsätzen für den galizischen Sejm sind als sehr überaus gefährlich einzustufen. Die Verfasser des Projekts verstanden unter „suffrage universel“ das allgemeine, gleiche und direkte Wahlrecht. Da aber Gleichheit und Direktheit des Wahlrechts in dem Projekt „expressis verbis“ nicht erwähnt sind, könnte sich die polnische Regierung der Verpflichtung entziehen nicht nur das allgemeine, sondern auch das gleiche und direkte Wahlrecht einzuführen. Dies muss vor allem dann zu befürchten sein, wenn die Reaktion in Polen das gleiche und direkte Wahlrecht für den polnischen Sejm abschaffen würde. Die polnische Regierung könnte sich dann darauf berufen, dass bei Wahlen zum galizischen Sejm ja die polnischen Wahlgesetze Anwendung finden müssten.

Das Funktionieren des galizischen Sejms würde vom Gouverneur abhängig sein, der ihn einberuft, seine Sitzungen schließt und das Recht hat, den Sejm aufzulösen. Diese Beschlüsse widersprechen dem modernen Begriff von der Trennung der legislativen von der exekutiven Gewalt. Dies würde der polnischen Verwaltung Gewalt über den galizischen Sejm geben.

Die Kompetenz des galizischen Sejms regelt der Artikel 12. Es genügt, sich diese 11 Punkte des Artikels anzusehen, um sich davon zu überzeugen, dass sie sehr unbedeutend ist. Nut die Punkte 1) Öffentliche Religionsausübung, 2) Öffentliche Bildung und 10) Grundbesitzfragen haben wirklich staatliche Bedeutung. Alle anderen dieser Angelegenheiten gehören ohnehin zu niedrigeren Selbstverwaltungsorganen. Wichtig ist auch Punkt 9), die eigene Besteuerung Ostgaliziens, doch ist das bei einer Autonomie eingeschlossen, also selbstverständlich.

Doch das, was der Artikel 12 in den oben angeführten Angelegenheiten staatliche Bedeutung gab, nahm der 13. Artikel wieder weg, der die Beschlüsse zum „Veto“ des Gouverneurs Ostgaliziens gegenüber die vom galizischen Sejm verabschiedeten Gesetze enthält. Hinsichtlich der öffentlichen Bildung ist das Veto des Gouverneurs absolut, d.h. es hebelt die vom Sejm verabschiedeten Gesetze aus. Und in Grundberesitzfragen hat das "Veto" des Gouverneurs zur Folge, dass selbst wenn der Landtag dasselbe Gesetz im Zweiten Anlauf mit der vorgeschriebenen Zweidrittelmehrheit beschließen würde, dieser Beschluss nicht zum Gesetz wird, sondern die Angelegenheit an den Völkerbundsrat verwiesen wird [...].

Damit wäre der galizische Sejm in zwei Fragen - den Schul- und

Grundbesitzangelegenheiten, die staatliche Bedeutung hätten und dabei besonders wichtig für die Erhaltung und Stärkung des ukrainischen Charakters des Landes gegenüber den Polonisierungsbestrebungen des polnischen Staates werden - in seiner legislativen Tätigkeit paralysiert.

Mit Ausnahme der in Artikel 12 aufgelisteten Bereiche würden alle anderen Angelegenheiten auf dem Territorium Ostgaliziens in der Zuständigkeit des polnischen Sejms liegen.

Die Beteiligung Ostgaliziens an der Behandlung jener dieser Angelegenheiten würde sich darin äußern, dass die ostgalizische Bevölkerung an den staatlichen Wahlen zum polnischen Sejm teilnehmen würde. So würden die gewählten ostgalizischen Abgeordneten nicht an den Sitzungen und Beschlüssen des polnischen Sejm in Angelegenheiten teilnehmen, die der polnischen Sejm für Ostgalizien zu regeln hätte. Das heißt, dass Ostgalizien am polnischen Sejm nicht als eigenständiges autonomes Territorium (etwa mittels der Delegation des galizischen Sejm) partizipieren würde, sondern nur als Teil des polnischen Staates.

Damit sollten alle Angelegenheiten von wirklich staatlicher Bedeutung, wie die Gesetzgebung über die Rechte und Pflichten der Bürger, das Zivil- und Strafrecht, das Verkehrswesen, die Industrie, den Handel, die Finanzen, die Staatsorganisation, die Außenpolitik und so weiter für Ostgalizien vom polnischen Sejm behandelt werden. In all diesen Fragen hätte Ostgalizien keine Autonomie, sondern wäre Teil des polnischen Staates.

Wenn die Legislative in Ostgalizien zwischen dem autonomen galizischen Sejm und dem polnischen Staatssejm aufgeteilt wäre, so würde die exekutive Gewalt in Ostgalizien gänzlich dem polnischen Staat gehören, der sie durch einen vom polnischen Staatschef ernannten Gouverneur ausüben würde. Als Beamter des polnischen Staates wäre der Gouverneur von Ostgalizien der polnischen Verfassung verantwortlich. Gegenüber der ostgalizischen Verfassung wäre er ein absoluter, ihr unverantwortlicher Vollstrecker des Willens des polnischen Staates.

[...]

Neben dem Gouverneur sollten zwei weitere besondere Beamte des polnischen Staates in Kontakt mit der Exekutive in Ostgalizien stehen: 1) Im Ministerrat des polnischen Staates sollte Ostgalizien durch einen Minister ohne Portfolio vertreten sein, der vom polnischen Staatschef aus der Mitte der ostgalizischen Bevölkerung ernannt werden sollte. 2) Darüber hinaus würde ein „hoher ukrainischer Beamter“ in den Ministerrat des polnischen Staates berufen werden, der als Berater in Fragen dienen sollte, die sich auf die ukrainische Nationalität und den griechisch-katholischen Ritus beziehen.

Auf die Ernennung des Gouverneurs für Ostgalizien, des Ministers für Ostgalizien im polnischen Ministerrat und des „hohen ukrainischen Beamten“ im polnischen Ministerrat hätte aber Ostgalizien als autonomes Gebiet überhaupt keinen rechtlich definierten Einfluss. Die ersten beiden wären also regelmäßig Polen, und der dritte - ein solcher Ukrainer gewesen, der der polnischen Regierung zum Gefallen gereichen würde.

[...]

Geht es nach dem Beschluss des Obersten Rates vom 25. Juni 1919, muss man notwendigerweise die politischen, religiösen und persönlichen Freiheiten zu erwähnen, die der Entwurf des Statuts der Bevölkerung Ostgaliziens zugeteilt werden sollten. Die beste Garantie für diese Freiheiten wäre, wenn die Region über eine solch eine vollwertige Autonomie verfügen würde, dass sie selbst darüber entscheiden könnte. Dies die hat sie nicht. Diese Freiheiten wurden im Entwurf der Charta vor allem in den Artikeln 5-9 erwähnt, weiterhin in den Artikeln 10 (Wahlrecht zum galizischen Landtag), 16 (Wahlrecht zum polnischen Landtag) und 26 (Fähigkeit zur Bildung öffentlicher Regierungen). All diese Artikel haben überwiegend den Charakter von Rahmenbestimmungen, die die polnische Gesetzgebung und Verwaltung dann umzusetzen haben.

Sie sind derart konstruiert, dass der polnische Staat die polnische Minderheit [in der Region Ostgalizien, M.R.] auf ihrer Grundlage besonders schützen und die ukrainische Mehrheit unterdrücken könnte.

So postulierte der Artikel 7 ausdrücklich zugunsten der polnischen Minderheit, dass Polnisch als Amtssprache dem Ukrainischen gleichgestellt ist.

Hilfreich für die ukrainische Mehrheit war nur der neunte Artikel, der die Kolonisation Ostgaliziens durch ein außerregionales Element verbot.

Zu all den oben genannten Schwachstellen des Statutenprojekts für Ostgalizien kommt noch der basale Mangel an Garantien gegen die Verletzung der Autonomie des Landes durch die polnische Regierung hinzu.

Die Parteien des Vertrages, denen gegenüber sich Polen zur Verwaltung Ostgaliziens auf der Basis des Statuts verpflichtet, waren einerseits die Alliierten und die assoziierten Mächte, und andererseits Polen. Das Organ der Alliierten und der assoziierten Mächte, das kontrollieren sollte, ob Polen das Statut einhalten würde, wäre der Völkerbund. Damit diese Kontrolle wirksam und effektiv sein könnte, müsste Ostgalizien jedoch vor dem Völkerbund in Verteidigung seiner Autonomie auftreten können. Darum, obwohl das Statut Ostgalizien keinerlei außenpolitische Autonomie zubilligte und Polen den diplomatischen und konsularischen Schutz Ostgaliziens überließ, hätte zumindest dieser eine Einschnitt

vorgenommen werden müssen, dass Ostgalizien sich selbst vor dem Völkerbund vertreten könnte, um den Schutz seiner Autonomie vor Verletzungen seitens der polnischen Regierung zu gewährleisten.

Dadurch, dass das Statutenprojekt einen solchen Schutz für Ostgalizien nicht vorsah, hätte Polen als vollwertiges Mitglied des Völkerbundes in der Praxis durch seinen Einfluss jede Kontrolle, die auf den Schutz der Autonomie Ostgaliziens abzielte, paralysieren können. Und zumal Ostgalizien nicht selbst zum Schutz seiner Autonomie vor dem Völkerbund auftreten könnte und dieser Schutz deshalb ausschließlich von der Initiative des Völkerbundes selbst abhängen würde, so hätte Polen bei entsprechender Zusammensetzung der Kräfte und Stimmungen innerhalb des Völkerbundes über Ostgalizien herrschen können, wie es selbst nur wollte.

[...]

Damit hat der Oberste Rat bei der Erarbeitung des Statutenprojekt für Ostgalizien nicht die Verpflichtungen erfüllt, die er in seinem Beschluss vom 25. Juni 1919 in Bezug auf Ostgalizien auf sich genommen hatte. Indem er Ostgalizien ein Vierteljahrhundert lang unter polnische Verwaltung mit nur sehr eingeschränkter und durch nichts garantierte Autonomie stellte und das Schicksal dieser Region dann nicht in die Hände der Bevölkerung, sondern nur die Hände des Völkerbundes legte, schuf der Oberste Rat genau die Voraussetzungen, für die Vorbereitung und Durchführung der Annexion Ostgaliziens durch Polen vonnöten waren.

Der Protest Polens und die neue Entscheidung des Obersten Rates. Doch auch dieses Statutenprojekt für Ostgalizien rief den scharfen Protest Polens hervor. Protestresolutionen wurden von Versammlungen, Vereinen, Organisationen, Korporationen, Stadtverwaltungen und auch dem polnischen Sejm selbst verabschiedet, und - als Krönung all dieser Proteste - weigerte sich die polnische Regierung, den Vertrag zu unterzeichnen.

Polen forderte, der Oberste Rat möge Ostgalizien als Teil Polens anerkennen, um die die Autonomie Ostgaliziens als polnische Provinz eine innere Angelegenheit des polnischen Staates werden zu lassen.

Der Oberste Rat bewies jedoch abermals nicht einmal die Entschlossenheit, auch nur seinen eigenen Willen gegen Polen durchzusetzen und gab dem polnischen Protest nach. Er erfüllte jedoch auch die polnischen Forderungen, Ostgalizien durch einen völkerrechtlichen Akt an Polen anzugliedern, nicht - er beließ die Angelegenheit eines Vertrages mit Polen über Ostgalizien einfach in der Schwebe.

Über diese Entscheidung, die in der Sitzung des Obersten Rates vom 22. Dezember 1919

getroffen wurde, berichtete der Präsident des Obersten Rates, [Georges, M.R.] Clemenceau, damals französischer Ministerpräsident, dem französischen Abgeordnetenhaus in der Sitzung vom 23. Dezember 1919.

[…]

Dadurch, dass der Oberste Rat beschloss, das Statutenprojekt für Ostgalizien zurückzuhalten, blieb die völkerrechtliche Stellung Galiziens so, wie sie auf der Grundlage des Beschlusses des Obersten Rates vom 25. Juni 1919 gewesen war.

Zitation

Zitierempfehlung (historische Quelle)
Lozynsʹkyj, Mychajlo Mychajlovyč: Проєкт статута для Східної Галичини. (1922). In: Halyčyna v rr. 1918-1920. S. 155-158, 160-167. Zitiert nach: Copernico. Geschichte und kulturelles Erbe im östlichen Europa. URL: https://www.copernico.eu/de/link/68ad94fd33ffa0.63397310 (04-02-2026)

Zitierempfehlung (Übersetzung)
Lozynsʹkyj, Mychajlo Mychajlovyč: Projekt eines Statuts für Ostgalizien. (1922). Übers. von Martin Rohde: In: Copernico. Geschichte und kulturelles Erbe im östlichen Europa. URL: https://www.copernico.eu/de/link/68ad94fd33ffa0.63397310 (04-02-2026)

Lizenz
Der Inhalt der Quelle steht unter der Lizenz Public Domain Mark 1.0, ihre Übersetzung unter der Lizenz CC BY-NC-SA 4.0 ,
Für abweichende Lizenzen und Rechte von Bildern siehe den jeweiligen Bildnachweis.
Wir bemühen uns um die Klärung aller Nutzungsrechte von digitalisierten Quellen und Abbildungen auf Copernico, gleichwohl kann es Unsicherheiten und Unklarheiten geben. Sollten Sie Rechte an einem hier gezeigten Werk haben, bitten wir darum, mit uns Kontakt aufzunehmen.